

“เมือง” ในวรรณกรรม เวียดนามยุคหลังสงคราม (ค.ศ.1975)*

The City in the Post-1975
Vietnamese Literature

มนธิรา ราโท
Montira Rato

บทคัดย่อ

ในบทความนี้ ผู้วิจัยศึกษาการนำเสนอภาพลักษณ์ของ “เมือง” ในวรรณกรรมเวียดนามยุคหลังสงคราม (หลังปี ค.ศ. 1975) ซึ่งเป็นช่วงเปลี่ยนผ่านระหว่างระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมไปสู่ระบบตลาดเสรีและการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมในประเทศเวียดนาม ซึ่งทำให้ชนบทและหมู่บ้านต่างๆ ต้องเผชิญหน้ากับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการขยายตัวของเขตเมืองและภาคอุตสาหกรรม วรรณกรรมเวียดนามในยุคหลังสงครามสะท้อนภาพความขัดแย้งระหว่างเมืองและชนบท เช่นเดียวกันกับความขัดแย้งระหว่างวัฒนธรรมดั้งเดิมของหมู่บ้านและค่านิยมใหม่ เช่น การบริโภคนิยม ที่เข้ามาในหมู่บ้าน พร้อมกับการพัฒนาของเมืองและอุตสาหกรรม ในขณะเดียวกันงานเขียนเหล่านี้ยังสะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการเปลี่ยนผ่านทางสังคมจากสังคมที่เคยให้ความสำคัญกับชาวนาและชนบทไปสู่การพัฒนาด้านทุนนิยม ซึ่งส่งผลให้เกิดภาวะความตึงเครียดที่ต้องถ่วงกันอย่างเห็นได้ชัด

*บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัย “พลวัตและการเปลี่ยนแปลงของวรรณกรรมเวียดนามหลังปี ค.ศ.1975” ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากทุนพัฒนาศักยภาพในการทำงานวิจัยของอาจารย์รุ่นใหม่ ปี 2548 โดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย



ที่มา: www.trekearth.com

Abstract

This article focuses on how the city is portrayed in the post-1975 literature. The post-1975 period is a transitional period between the decline of the Socialist economic model on the one hand and the growth of industrialization and a market economy on the other. The local village is now exposed to the outside world by urbanization and industrial growth. Post-1975 literature reveals not only the classic conflict between the rural and urban areas, but also between the local traditions and new values brought into villages by industrialization and consumerism. These works also reflect the social transformation from peasant guerrilla culture into the urban capitalist development. But besides challenging local village traditions, urbanization and industrial development can be seen as a threatening force to the loss of village's local tradition.

ความแปลกแยกของ “เมือง” ในสังคมชนบท

กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของเวียดนามได้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง หลังจากที่สงครามเวียดนามที่ได้สิ้นสุดลงในปี ค.ศ. 1975 และการประกาศนโยบายการปฏิรูปเศรษฐกิจหรือที่รู้จักกันในชื่อ “นโยบายโด่ยเหมีย” ในปี ค.ศ. 1986 การขยายตัวของ “เมือง” และการเติบโตของอุตสาหกรรมทำให้ชนชั้นกลางและสังคมเมืองกลับมามีบทบาทสำคัญอีกครั้งในสังคมเวียดนามซึ่งต่างจากยุคสงครามซึ่งให้ความสำคัญกับชาวนาและชนบทเนื่องจากเป็นฐานของการปฏิวัติเช่นเดียวกันกับเป็นฐานของการผลิต ภาพของ “เมือง” ในวรรณกรรมจึงสะท้อนการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยและในขณะเดียวกันก็สะท้อนความวิตกกังวลของนักเขียนต่อแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจของประเทศผ่านการเติบโตอย่างรวดเร็วของสังคมเมือง ในบทความชิ้นนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการนำเสนอภาพของ “เมือง” ในวรรณกรรมเวียดนามหลังปี ค.ศ. 1975 รวมถึงปริบททางการเมือง เศรษฐกิจ ประวัติศาสตร์ และสังคมที่มีต่อมุมมองของนักเขียนในการนำเสนอภาพของ “เมือง” ในวรรณกรรมเวียดนามในยุคหลังสงคราม

สังคมเวียดนามเป็นสังคมเกษตรกรรมซึ่งประชาชนส่วนใหญ่เป็นชาวนา พัฒนาการด้านอุตสาหกรรมและการเติบโตของสังคมเมืองเริ่มปรากฏให้เห็นเป็นรูปธรรมในสมัยอาณานิคมฝรั่งเศส ซึ่งมีการสร้างโรงงานอุตสาหกรรม การสร้างถนนหนทาง และการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยจากประเทศเข้ามาในเวียดนาม ดังนั้น เราจึงอาจจะกล่าวได้ว่า ความแตกต่างระหว่างเมืองและชนบทเริ่มปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนในยุคอาณานิคมฝรั่งเศสซึ่งเริ่มมีการพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรมและการขยายตัวของเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมา ดังจะเห็นได้จากผลงานวรรณกรรมในช่วงทศวรรษที่ 1930 ความแตกต่างของเมืองและชนบทกลายเป็นประเด็นที่กลุ่มนักเขียน “ดี หลีก วัน ด่วน” (Tự Lực Văn Đoàn)¹ ให้ความสนใจอย่างมาก เช่น เรื่องสั้น “ความงามสองแบบ” (Hai Vẻ Đẹp) ของนักเขียนหญิง ลีญห์ (Nhật Linh) สะท้อนภาพของ “เมือง” เป็นสถานที่แห่งความสับสนวุ่นวาย เป็นแหล่งของความชั่วร้ายและไร้สาระ ในขณะที่ชนบทเป็นสถานที่แห่งความบริสุทธิ์ มีทิวทัศน์สวยงามและสามารถสัมผัสกับธรรมชาติ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือเมืองเป็นความงามแบบฉาบฉวย งามแต่รูปลักษณะภายนอกแต่ข้างในว่างเปล่า ต่างจากชนบทซึ่งดูต้อยพัฒนาแต่มีความงามที่แท้จริง

อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนในยุคสมัยเดียวกันอีกจำนวนไม่น้อยก็ไม่ลืมที่จะสะท้อนความจริงของชนบทที่เต็มไปด้วยความยากจนและแร้นแค้น จนในที่สุดผู้คนในชนบทเองก็ต้องละทิ้งถิ่นฐานของตนและมาแสวงโชคในเมืองหลวง โดยการทำงานเป็นคนลากรถซิกโล่ (รถสามล้อ/รถลาก) คนรับใช้ตามบ้าน

¹ สำหรับรายละเอียดของกลุ่ม ดี หลีก วัน ด่วน สามารถศึกษาเพิ่มเติมได้จากบทความ มนสิรา ราโก, “ความเหมือนที่ต่างระหว่างญัตลีญห์และศรีบูรพา” ใน ดริสดีลี ญูญาจร คืออิสสรชน คือคนดี คือศรีบูรพา, กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรุงเทพ (๓๓๘๔), 2548, หน้า 420 – 439. พิมพ์เผยแพร่ในงาน 100 ปีชาตกาล กุหลาบ สายประดิษฐ์.

เช่นในเรื่องสั้น “บุญคุณของเจ้านาย” (Cơm Thầy Cơm Cô) ซึ่งเขียนขึ้นในปี ค.ศ. 1936 นักเขียนนวนิยายดิสสังคม หวู จ่อง ฟุง (Vũ Trọng Phụng) ซึ่งผู้เขียนพยายามชี้ให้เห็นว่า “เมือง” เป็นเหมือนกับเด็กของความชั่วร้าย เมืองมีพลังในการล่อหลอกผู้คนให้ละทิ้งชนบทที่แห้งแล้งเพื่อหวังว่าเขาจะมีความเป็นอยู่ที่ดีกว่า แต่ความเป็นอยู่ของพวกเขาไม่ได้ดีขึ้นกว่าเดิม ชั่วร้ายคุณค่าของความเป็นมนุษย์ของพวกเขากลับลดลงไม่ต่างกับสัตว์ผู้นำสงสาร เช่น บางครั้ง “เมือง” ได้ทำให้ชายหนุ่มผู้ถือสัตย์จากชนบทให้ต้องกลายเป็นอาชญากรและเด็กผู้หญิงต้องขายร่างกายของตัวเองเพียงเพื่อแลกกับเงินที่จะช่วยให้พวกเขามีชีวิตรอดไปเพียงวันหนึ่งๆ เท่านั้น

นักเขียนอีกคนหนึ่งซึ่งมักสะท้อนภาพปัญหาของสังคมเมืองในยุคอาณานิคมไว้ในเรื่องสั้นของเขา คือ เหยียน กง ฮวาน (Nguyễn Công Hoan) ผู้มีบทบาทสำคัญในยุคก่อนการปฏิวัติปี ค.ศ. 1945 (เป็นปีที่ประชาชนขับตีโอบิสมันท์ประกาศอิสรภาพไม่ยอมเป็นประเทศในอาณานิคมของฝรั่งเศสอีกต่อไป) เรื่องสั้นจำนวนมากของเหยียน กง ฮวาน สะท้อนภาพสังคมเมืองและปัญหาของคนเมืองในสมัยอาณานิคมไว้อย่างชัดเจนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งความแตกต่างทางชนชั้นและฐานะในสังคม ในต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 ช่องว่างระหว่างคนจนและคนรวยนั้นเห็นได้ชัดเจนมากอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรกรรมสู่สังคมอุตสาหกรรม โดยมีพ่อค้าและนักลงทุนจากฝรั่งเศสเข้ามาดำเนินกิจการต่างๆ ทำให้เกิดความต้องการแรงงานมากขึ้น มีการขยายตัวของเมือง ทำให้เกิดการอพยพของชาวชนบทเข้าสู่เมืองเพื่อทำงานบริการต่างๆ เช่น คนรับใช้ แรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น ผลพวงจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจดังกล่าวทำให้เกิดชนชั้นใหม่ 2 ชนชั้น คือ กรรมกร และชนชั้นกลางซึ่งส่วนใหญ่เป็นกลุ่มคนที่ได้ประโยชน์จากการร่วมมือหรือทำงานกับผู้ปกครองรัฐบาลาณานิคมนั่นเอง การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจจากสังคมเกษตรดั้งเดิมเข้าสู่สังคม

อุตสาหกรรมทำให้โครงสร้างสังคมเปลี่ยนไปจากเดิมที่สังคมเวียดนามประกอบด้วย นักปราชญ์ ชาวนา พ่อค้า และช่างฝีมือ (Sĩ, Nông, Công, Thương) สังคมเวียดนามยุคใหม่เป็นสังคมที่มีความซับซ้อนมากกว่าเดิม และช่องว่างในสังคมเห็นได้ชัดยิ่งขึ้น² ดังจะเห็นได้ว่านักเขียนเวียดนามในยุค ค.ศ. 1930 – 1945 ส่วนใหญ่ไม่เฉพาะแต่เหงียน กง ฮวานเท่านั้น ให้ความสำคัญกับปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมเป็นอย่างมาก แม้จะมีคนเวียดนามจำนวนหนึ่งที่ได้ประโยชน์จากการทำงานให้กับรัฐบาลอาณานิคมฝรั่งเศสแต่สภาพความเป็นอยู่ของชาวเวียดนามส่วนใหญ่นั้นเต็มไปด้วยความแร้นแค้น ผู้คนอดอยาก และบางส่วนต้องละทิ้งฐานบ้านเรือนเพื่อไปตายเอาดาบหน้า กล่าวกันว่าในปี ค.ศ. 1945 นั้น ชาวเวียดนามเสียชีวิตลงเพราะความอดอยากมากถึง 2 ล้านคน จากสภาพสังคมดังกล่าวทำให้เกิดปัญหาสังคมตามมามากมายในเมืองหลวงฮานอยอันเนื่องมาจากการอพยพเข้าเมืองของชาวชนบท เมืองจึงเต็มไปด้วยปัญหาการฉกชิงวิ่งราว จี้ปล้น โสเภณี และขูดทอน เป็นต้น

ในเรื่องสั้น “หวัชโมย” (Thạch mộc) ซึ่งตีพิมพ์ครั้งแรกในปี ค.ศ. 1932 เหงียน กง ฮวาน ได้บรรยายถึงสภาพชีวิตของเด็กเร่ร่อนในเมืองซึ่งต้องกลายเป็นหวัชโมยคนหนึ่งซึ่งคอยจ้องขโมยมันเผาหรือของกินเพียงเพื่อให้อิ่มท้องไปแต่ละมื้อ ไม่ว่าหวัชโมยจะเดินทางไปทางไหนเขาก็มักจะถูกผู้คนขับไล่ไสส่งอยู่เสมอ วันหนึ่งหวัชโมยเดินผ่านร้านขายบุ๋นเรียว³ ด้วยความอยากกินบุ๋นเรียวจึงออกอุบายกับหญิงเจ้าของร้านว่าวันนี้เขามีเงินโดยการตบกระเป๋าให้ได้ยินเสียงตังกรู๊งกริ้งและส่งบุ๋นเรียว 1 ชาม แต่เมื่อกินเสร็จ

² Nguyen Khac Vien and Huu Ngoc. *Vietnamese Literature: Historical Background and Texts*. Hanoi: Foreign Languages Publishing House, n.d. Pp. 86-87.

³ อาหารเวียดนามประเภทเส้น คล้ายขนมจีน กินกับน้ำซุปรี่มีส่วนประกอบจากปู ต้นหอม มะเขือเทศ ผักสดดัดแปลงใช้ห่อหวน

หวัชโมยกลับวิ่งหนีไป จากนั้นผู้เขียนก็บรรยายฉากความสับสนวุ่นวายที่เกิดจากการไล่ล่าหวัชโมย ในที่สุดพลเมืองดีทั้งหลายก็สามารถช่วยกันจับตัวผู้ก่อเหตุได้และรวมล้อมจนหวัชโมยล้มฟุบไป และนี่คือฉากสุดท้ายของเรื่อง:

เมื่อเจ้าทุกข์มาถึง กลุ่มคนที่ล้อมรอบเจ้าหวัชโมยก็กระจายตัวออกมา เจ้าของบ้านรีบวิ่งหายใจหอบด้วยความเหนื่อย

- ไซ้แล้ว เจ้านี้แหละ

จากนั้นก็ตรงเข้าไปยังตัวเจ้าหวัชโมย ตบซ้ายตบขวาไปหลายจุดด้วยความโกรธ แต่แรงตบไม่ได้ทำให้เจ้าหวัชโมยรู้สึกรู้สึอะไรหรอกเพราะมันไม่มีความรู้สึกอีกต่อไปแล้ว มันไม่รู้สึกถึงความเจ็บปวดอีกต่อไปแล้ว เจ้าทุกข์เองก็หมดแรง ในที่สุดก็ล้มลงไปกับพร้อมกับเจ้าหวัชโมย แต่ปากก็ยังพร่ำอยู่ว่า

- จ่ายเงินมา จ่ายเงินมาเดี๋ยวนี้

เจ้าหวัชโมยชักกระตุก มันไม่หายใจแล้ว มันตอบไม่ได้แล้ว จะมีก็แต่เสียงถามจากรอบข้างว่า

- มันเอาอะไรของป้ามาหรือ มันหวัชโมยอะไร
- พวกคุณช่วยมันด้วย พวกคุณช่วยกันจับตัวมันไว้ที
- แล้วมันหวัชโมยอะไรหะป้า

หญิงผู้นั้นพยายามเปล่งเสียงตอบด้วยท่าทางเหนื่อยแทบขาดใจ

- มันกินปูนขาวของฉันแล้วไม่จ่ายเงิน⁴

นอกจากนี้แล้ว งานเขียนของเหวียน กง ฮวาน ยังชี้ให้เห็นว่า วัฒนธรรมในเมืองเป็นวัฒนธรรมที่มีความแปลกปลอมต่างจากวัฒนธรรม

⁴ Nguyễn Công Hoan, *Truyện Ngắn Chọn Lọc*, Tập 1 (รวมเรื่องสั้น เล่ม 1), Hanoi: NXB Hội Nhà Văn, 1999, หน้า 212.

ตั้งเดิมหรือวัฒนธรรมท้องถิ่นของเวียดนาม เนื่องจากสังคมเมืองเป็นสังคมที่เปิดรับความเป็นสมัยใหม่และความเป็นตะวันตกได้อย่างรวดเร็ว เช่น การแต่งกาย ภาษาที่ใช้ ดังที่สะท้อนในเรื่องสั้น “กระเป๋าสตางค์ของใคร” (*Cái ví của ai*) ซึ่งได้รับการตีพิมพ์ครั้งแรกในปี ค.ศ. 1933 นักเขียนเริ่มเรื่องด้วยการบรรยายฉากงานเลี้ยงแต่งงานของคนชั้นสูงในสังคม คนที่มาร่วมงานส่วนใหญ่มีการศึกษา สังเกตได้จากบทสนทนาที่ตัวละครพูดภาษาเวียดนามปนกับภาษาฝรั่งเศส ซึ่งคงจะเป็นเจตนาของผู้เขียนที่จะล้อการเลียนแบบวัฒนธรรมตะวันตกของพวกชนชั้นสูงนั่นเอง แต่ในขณะเดียวกันภายใต้หน้ากากที่สวยงามและหรูหราเหล่านั้นของคนชั้นสูงในเมืองเหล่านั้นกลับซ่อนไว้ด้วยความชั่วร้าย ดังที่สะท้อนไว้ในตอนหนึ่งของเรื่องว่า งานแต่งงานและการดื่มกินอย่างสนุกสนานต้องชะงักลงเมื่อผู้ร่วมงานคนหนึ่งไถ่ถามขึ้นว่ากระเป๋าสตางค์ของตนหายไป จากนั้นก็เป็นฉากการค้นหากระเป๋าสตางค์และการค้นตัวบรรดาคนรับใช้ คนขับรถ แม่บ้าน แม่นม เพราะจากมุมมองของคนทั่วไปแล้วคนเหล่านี้มีแนวโน้มเป็นอาชญากรมากที่สุด แต่แล้วเรื่องกลับจบลงที่ว่าคนรับใช้คนหนึ่งไปพบกระเป๋าสตางค์ที่หายไปใกระเป๋าคือผู้หญิงสาวลึกลับไว้ในงาน และหญิงสาวผู้นี้ก็เป็นคู่แค้นร้ายของเจ้าทุกข์นั่นเอง การหักมุมของเรื่องเช่นนี้นับเป็นลักษณะเด่นอีกประการหนึ่งของเรื่องสั้นของเหงียน กง ฮวาน ซึ่งไม่เน้นการบรรยายอารมณ์ความรู้สึกหรือปมขัดแย้งภายในของตัวละครมากนัก แต่มีจุดเด่นอยู่ที่การวางโครงเรื่องที่ดีและการจบเรื่องอย่างพลิกความคาดหมายซึ่งช่วยสร้างสีสันและทำให้เรื่องสั้นชวนติดตามมากยิ่งขึ้น เพราะใครกันเล่าจะคิดว่าขโมยตัวจริงก็คือหญิงสาวผู้สง่างามในชุดเสื้อผ้าหรูหรา

ภาพลักษณ์ภายนอกของเมืองและชนบทเป็นประเด็นที่นักเขียนมักนำมาเปรียบเทียบกันเสมอ โดยมักจะวิจารณ์ว่าภาพของความเจริญและทันสมัยของเมืองนั้นซ่อนความโหดร้ายไว้มากมาย ในขณะที่ภาพของความล้าหลังและไม่ทันสมัยของชนบทกลับแฝงไปด้วยความสวยงาม สงบสุข และรักษาไว้

ซึ่งชนบทธรรมดาและประเพณีดั้งเดิมของเวียดนาม ดังนั้นแล้ว ภาพของเมืองและชนบทในวรรณกรรมเวียดนามในช่วงต้นของคริสต์ศตวรรษที่ 20 มีส่วนพ้องกับข้อสังเกตของ เรมอนด์ วิลเลียม (Raymond Williams) นักวิชาการและนักวิจารณ์วรรณกรรมสกุลมาร์กซิสต์ ที่กล่าวว่า

On the actual settlements, which in the real history have been astonishingly varied, powerful feelings have gathered and have been generalised. On the country has gathered the idea of a natural way of life: of peace, innocence, and simple virtue. On the city has gathered the idea of an achieved centre: of learning, communication and light. Powerful hostile associations have also developed: on the city as a place of noise, worldliness and ambition; on the country as a place of backwardness, ignorance and limitation.⁵

เรื่องสั้น “หมดสิ้นทุกอย่าง” (Mất Hết) ของนักเขียน หิว มาย (Hưu Mai) ซึ่งเขียนขึ้นในช่วงก่อนการปฏิวัติ ได้เสนอภาพของเมืองที่แฝงไว้ด้วยพลังแห่งความชั่วร้ายที่สามารถเปลี่ยนคนดีให้กลายเป็นคนเลวได้ ผู้เล่าเรื่องได้กล่าวถึงเพื่อนของเขาซึ่งปลดประจำการทหารและย้ายไปทำงานที่ชานชานต่อมาเพื่อนของเขาคนนี้ได้แต่งงานกับหญิงสาวชาวเมือง เมื่อผู้เล่าเรื่องได้พบกับเพื่อนคนนี้อีกครั้งก็ได้พบว่าเพื่อนของเขาคนนี้เปลี่ยนไปจากเดิมมากทั้งทางด้านบุคลิกภาพและวิถีคิด ผู้เล่าเรื่องกล่าวโดยสรุปว่าเป็นเพราะสิ่งแวดล้อมในเมืองทำให้เพื่อนของเขากลายเป็นคนที่มีความคิดฉาบฉวยและเห็นแก่วัตถุและนี่เป็นประเด็นสำคัญประการหนึ่งในเรื่องที่คุณเขียนพยายามชี้ให้เห็นว่าเมืองเต็มไปด้วยวัตถุนิยม ความฟุ้งเฟ้อ และชีวิตที่ไร้สาระ เช่น ผู้หญิงเมืองที่เพื่อนของเขาแต่งงานด้วยนั้นใช้ชีวิตอย่างไร้จุดหมายในชีวิต เธอใช้เวลาส่วนใหญ่

⁵ Williams, Raymond. *The Country and the City*. London: The Hogarth Press, 1985. P. 1.

ไปกับการเที่ยวเล่น แต่งตัว และอ่านนิยายประโลมโลก ในขณะที่ผู้เขียนเสนอว่า ในทางกลับกันชนบทที่ดูแห้งแล้งและด้อยพัฒนานั้นกลับเต็มไปด้วยคุณค่าทางจิตใจและธรรมชาติ เช่น ผู้เขียนกล่าวว่าพระจันทร์ในชนบทนั้นสวยงามกว่าพระจันทร์ในเมืองเนื่องจากในเมืองนั้นถูกบดบังด้วยแสงไฟฟ้า เรื่องสั้นเรื่องนี้สะท้อนให้เห็นถึงทัศนคติที่ว่าคนเมืองเป็นคนที่ไม่เห็นแก่ตัวและไม่เคยเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม อีกทั้ง พวกเขายังเป็นอุปสรรคสำคัญในการเคลื่อนไหวขบวนการต่อต้านอาณานิคมในประเทศชเวตนั้น ซึ่งในประเด็นนี้เราจะเห็นว่า “เมือง” มีคำจำกัดความที่ถูกติดอยู่กับชนชั้นนายทุน ความเป็นปัจเจกบุคคล ในขณะที่ชนบทมีความหมายใกล้ชิดกับชาวนา สังคมเกษตรกรรม และความเป็นหมู่คณะซึ่งเป็นคุณลักษณะที่เชื่อมโยงกับการปฏิบัติเพื่อปลดปล่อยประเทศของพรรคคอมมิวนิสต์¹

ภาพของ “เมือง” เริ่มหายไปจากหน้าของวรรณกรรมเวียดนามในยุคสงคราม หรือ ช่วงระหว่างปี ค.ศ. 1945 – 1975 เนื่องจากนโยบายการปลุกระดมมวลชนของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามที่ต้องการให้ชาวนาเป็นแนวร่วมสำคัญในการพัฒนาประเทศตามรูปแบบของสังคมนิยมและการทำสงครามสู้รบกับกองทัพของอเมริกา ชาวนาซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศเป็นกองกำลังสำคัญของการปฏิวัติและการดำเนินการต่างๆ ของพรรคก็เกิดขึ้นในหมู่บ้านและเขตชนบท ดังนั้นจึงไม่น่าแปลกใจที่นักเขียนให้ความสำคัญกับชาวนาและชนบทเพื่อสนองนโยบายของรัฐบาล วรรณกรรมในยุคนี้จึงมักนำเสนอประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปที่ดิน การจัดตั้งสหกรณ์การเกษตร และระบบนารวม นักเขียนและศิลปินมุ่งหน้าสู่ชนบทเพื่อร่วม

¹ ดูเพิ่มเติมใน Montira Rato, “Class, Nation, and Text: The Representation of Peasants in Vietnamese literature,” *Social Inequality in Vietnam and the Challenges to Reform*. Edited by Philip Taylor. Singapore: Institute of Southeast Asian Studies, 2004. Pp. 327 – 329.

โครงการ “บากุง” (Ba Cùng) ซึ่งประกอบด้วย การอยู่ด้วยกัน ทำงานด้วยกัน และกินด้วยกัน กับชาวนาเพื่อจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องราวประจำวันของชาวบ้านเพื่อจะได้ถ่ายทอดเรื่องราวเหล่านี้ออกมาในผลงานของพวกเขาได้อย่างสมจริงมากที่สุด แต่กระนั้นบรรดานักเขียนเหล่านี้ก็อดไม่ได้ที่จะวิพากษ์วิจารณ์ความล้าหลังหรือลักษณะอนุรักษนิยมของชาวนาด้วยเช่นกัน ดังนั้นชาวนาจึงเป็นหนึ่งในสามตัวละครที่มีบทบาทสำคัญในวรรณกรรมเวียดนามยุคสงครามนอกจากตัวละคร ทหารและกรรมการ ส่วนฉากที่สำคัญในการดำเนินเรื่องของวรรณกรรมเวียดนามยุคหลังสงครามคือฉากในสนามรบและฉากในชนบทซึ่งรวมถึงฉากในหมู่บ้านหรือที่ทำการของสหกรณ์การเกษตร

“เมือง” ในวรรณกรรมเวียดนามยุคหลังสงคราม

ปี ค.ศ. 1975 เป็นปีที่สงครามเวียดนามยุติลงด้วยชัยชนะของเวียดนามเหนือต่อกองกำลังของรัฐบาลเวียดนามใต้และอเมริกา ซึ่งเป็นผลให้ประเทศเวียดนามที่เคยแบ่งเป็นสองประเทศคือเวียดนามเหนือและเวียดนามใต้ตามข้อตกลงในสนธิสัญญาเจนีวา ปี ค.ศ. 1954 นั้น ได้รวมเป็นประเทศเดียวกันอีกครั้งอย่างเป็นทางการ ในการประชุมระดับประเทศของพรรคคอมมิวนิสต์ครั้งที่ 4 เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม ค.ศ. 1976 ประเทศเวียดนามได้ใช้ชื่อประเทศว่า สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม โดยมีจุดมุ่งหมายที่พัฒนาประเทศตามแนวทางของสังคมนิยมทั้งในภาคเหนือและภาคใต้ อย่างไรก็ตามสถานการณ์ในประเทศยุคหลังสงครามค่อนข้างยากลำบากเนื่องจากเศรษฐกิจของประเทศอยู่ในภาวะวิกฤตจนกระทั่งผู้คนในทุกสาขาอาชีพเริ่มหมดกำลังใจและหวังกับอนาคตของประเทศ⁷

⁷ Nguyễn Khắc Viện. **Vietnam: A Long History**. Revised edition. Hanoi: NXB Thế Giới, 1999. Pp. 390-396.

แต่แล้ว สถานการณ์ของประเทศเริ่มดีขึ้นตามลำดับหลังจากที่มีการประกาศนโยบาย “โด้ยเม้ย” (Đổi Mới) ซึ่งเป็นนโยบายทางด้านเศรษฐกิจซึ่งประกาศใช้ในการประชุมพรรคคอมมิวนิสต์ระดับประเทศครั้งที่ 6 เดือนธันวาคม ปี ค.ศ. 1986 ภายใต้การนำของเลขาธิการพรรคเหงียน วัน ลิงห์ (Nguyễn Văn Linh) คำว่า “โด้ยเม้ย” ในภาษาเวียดนามหมายถึง “การเปลี่ยนใหม่” ซึ่งนำไปสู่การปฏิรูปทางเศรษฐกิจของประเทศจากระบบสังคมนิยมไปสู่ระบบตลาดเสรี (kinh tế thị trường) อนุญาตให้บุคคลและภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในภาคธุรกิจมากขึ้น รวมทั้งผ่อนคลายความเข้มงวดในด้านของอุดมการณ์คอมมิวนิสต์ลง ในปี ค.ศ. 1989 สหรัฐอเมริกาได้ยกเลิกนโยบายกีดกันทางการค้ากับเวียดนามหลังจากที่เวียดนามได้ยอมถอนกองกำลังออกจากกัมพูชา จากนั้นเวียดนามได้ประสานความสัมพันธ์ทางการทูตกับประเทศต่างๆ จนกลายเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมโลกอีกครั้ง

การพัฒนาของระบบเศรษฐกิจแบบตลาดเสรีในยุคหลังสงครามมีผลต่ออุดมการณ์ของสังคมโดยรวมที่เคยเน้นบทบาทของหมู่บ้านและชาวนาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงของการปฏิวัติ แต่หลังจากการปฏิรูปทางเศรษฐกิจภาคอุตสาหกรรมและสังคมเมืองได้มีบทบาทมากยิ่งขึ้น ประเด็นที่น่าสนใจประการหนึ่งที่สะท้อนผ่านงานเขียนที่กล่าวถึงการเติบโตของเมือง หรือความขัดแย้งของเมืองและชนบทนั้นไม่ใช่ความขัดแย้งในเชิงกายภาพเท่านั้น แต่ยังเป็นการขัดแย้งในเรื่องของค่านิยมที่ผูกพันอยู่กับสังคมเมืองและสังคมชนบท นั่นคือ ชนบทคือค่านิยมแบบเดิมซึ่งให้คุณค่ากับจิตใจมากกว่าวัตถุ ส่วนเมืองคือค่านิยมใหม่จากภายนอก ความทันสมัย และความเจริญทางด้านวัตถุ การถ่ายทอดภาพของ “เมือง” ในวรรณกรรมเวียดนามยุคหลังสงครามจึงเป็นเสมือนภาพต่อเนื่องจากกระบวนการโต้แย้งทางความคิดเกี่ยวกับสังคมเมืองและสังคมชนบทที่เคยสะท้อนไว้ในวรรณกรรมยุคปี ค.ศ. 1930 – 1945 ซึ่งเป็นช่วงปรับเปลี่ยนจากสังคมเกษตรกรรมเป็นสังคมอุตสาหกรรม แต่กระบวนการ

การปรับเปลี่ยนดังกล่าวต้องชั่งกลึงเสียก่อนเนื่องจากสงคราม ส่วนการปรับนโยบายทางเศรษฐกิจในปี ค.ศ. 1986 ได้ก่อให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมอีกครั้งในเวียดนาม และมีผลให้สังคมเริ่มเคลื่อนตัวจากสังคมเกษตรกรรมไปสู่สังคมอุตสาหกรรมอีกครั้ง

ในขั้นตอนของการพัฒนาทางสังคมดังกล่าวได้ก่อให้เกิดความขัดแย้งในเรื่องของค่านิยมและแนวปฏิบัติระหว่างวัฒนธรรมของหมู่บ้านและวัฒนธรรมของเมืองที่ผู้คนมีวิถีชีวิตต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังจากที่มีการประกาศนโยบายเปิดประเทศและการปฏิรูปเศรษฐกิจในปี ค.ศ. 1986 บทบาทของเมืองก็ยิ่งเพิ่มมากขึ้น เมืองกลับมาเป็นศูนย์กลางของการเมืองและเศรษฐกิจอย่างเต็มรูปแบบอีกครั้ง รวมทั้งการพัฒนาต่างๆ นั้นก็จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากคนชั้นกลางและนักธุรกิจมากขึ้น ในทางกลับกันบทบาทของชาวนาและชนบทกลับลดลง ในส่วนของวรรณกรรมก็เป็นสิ่งที่สังเกตได้ว่านักเขียนบางส่วน ก็หันมาให้ความสนใจกับปัญหาของเมืองและคนในเมืองมากยิ่งขึ้น แต่กระนั้นภาพลักษณ์ของ “เมือง” ก็ยังคงถูกมองว่าเป็นแหล่งของความชั่วร้าย ความเสื่อมทรามทางศีลธรรม เช่น อดีตเลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์ โด่ เหมีอย (Đỗ Mười) ได้กล่าวแสดงความวิตกว่าการเติบโตของเมืองจะสร้างความวุ่นวายทางการเมือง สร้างปัญหาทางด้านสังคมและวัฒนธรรมให้กับประเทศ⁸ นอกจากนี้แล้ว การอพยพเข้าเมืองของชาวนบพก็ได้สร้างความกังวลใจให้แก่ผู้คนในเมืองด้วยเช่นกัน เพราะการย้ายถิ่นจากชนบทอาจจะสร้างกระบวนการเปลี่ยนเมืองให้เป็นชนบท (nông thôn hoá) แทนที่จะทำชนบทให้เป็นเมือง (thành thị hoá) ทั้งนี้ก็เพราะเมื่อคนชนบทอพยพเข้าเมืองเป็นจำนวนมาก พวกเขา ก็จะพกพาวัฒนธรรมและวิถีปฏิบัติเดิมๆ จากหมู่บ้านเข้ามาในเมืองด้วยแทนที่จะปรับตัวให้เข้ากับวิถีของเมือง ซึ่งความกังวลใจดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึง

⁸ Taylor, Philip. **Fragments of the Present: Searching for Modernity in Vietnam's South.** Honolulu: University of Hawaii Press, 2001. P. 136.

ทัศนคติเชิงลบของคนเมืองต่อชนบทได้อย่างชัดเจน⁹ แต่ในงานวรรณกรรมแล้ว ภาพลักษณ์ของ “เมือง” ยังคงถูกนำเสนอไปในรูปแบบที่ไม่ต่างไปจากเดิมมากนัก นั่นคือ “เมือง” เป็นภาวะคุกคามต่อวิถีชีวิตท้องถิ่นและเป็นสถานที่ที่เสี่ยงต่อความเสื่อมถอยทางด้านศีลธรรม

ในบทความชิ้นนี้ ผู้วิจัยต้องการศึกษาผลงานเขียนในยุคหลังสงครามที่สะท้อนมุมมองของสังคมต่อการพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรมและการเติบโตของสังคมเมือง ผู้เขียนเลือกผลงานเรื่องสั้นจำนวนหนึ่งของนักเขียนซึ่งมีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักกันดีในแวดวงวรรณกรรมของเวียดนาม ซึ่งโดยรวมแล้ว “เมือง” ยังคงเป็นสิ่งที่คุกคามสังคมชนบทและการเติบโตของเมืองยังคงถูกมองว่าเป็นการสั่นคลอนค่านิยมอันดีของสังคม

ในบทความนี้ การวิเคราะห์ภาพลักษณ์ของ “เมือง” จะเริ่มจากเรื่องสั้น “แขกบ้านนอก” (Khách ở Quê Ra) เขียนขึ้นในปี ค.ศ. 1984 โดยนักเขียนหญิง นาม เหงียน มิง โจว (Nguyễn Minh Châu) ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องสั้นที่ประสบความสำเร็จมากเรื่องหนึ่งในยุคหลังสงคราม ในเรื่องสั้นเรื่องนี้ เหงียน มิง โจว สะท้อนภาพของความล่มสลายของสังคมชนบทท่ามกลางการเติบโตอย่างรวดเร็วของสังคมเมือง ผู้เขียนเปิดเรื่องด้วยการเปรียบเทียบความแตกต่างของเมืองและชนบทผ่านความสัมพันธ์ของสองสามีภรรยา คือ ขุง (Khùng) และ เหวะ (Huê) ขุง เป็นชาวนาในภาคกลางของประเทศซึ่งได้ชื่อว่าเป็นพื้นที่ที่ยากจนที่สุดในประเทศและต้องประสบกับปัญหาภัยธรรมชาติอยู่เนืองๆ ส่วนเหวะนั้น เป็นหญิงสาวจากเมืองซึ่งผิดหวังกับชีวิตรักและต้องการหนีไปใช้ชีวิตในชนบทที่ห่างไกล ขุงพบเหวะในขณะที่เธอต้องแก้อาการปวดในพื้นที่ยี่สิบกันดารและ

⁹ Tina, Li. **Peasants on the Move: Rural-Urban Migration in Hanoi Region**. Singapore: Institute of Southeast Asian Studies, 1996. P. 45.

ห่างไกลผู้คน ขงให้ความช่วยเหลือเหวะในการทำคลอดและให้ที่พักพิง เหวะตกลงที่จะแต่งงานกับขงโดยมีเงื่อนไขว่าขงจะไม่ถามเธอถึงเรื่องราวในอดีต รวมทั้งไม่ถามถึงบิดาของเต็กด้วย ขงตอบตกลง ทั้งนี้ ไม่ใช่เพราะเขาหลงรักเหวะ แต่เป็นเพราะเขาต้องการมีภรรยาที่มาจากในเมืองและมีลักษณะต่างจากไปจากชาวบ้านทั่วไป สิ่งนี้ทำให้เขาภาคภูมิใจว่าเขาเหนือกว่าชาวบ้านทั่วไป สำหรับเหวะแล้ว เธอไม่เคยมีความสุขกับชีวิตในชนบท เพราะชนบทเป็นสถานที่ซึ่งมีลักษณะปิดกั้นจากสังคมภายนอก เธอหวังที่จะเห็นความเปลี่ยนแปลงของชนบทไปสู่สังคมอุตสาหกรรมและรอคอยการเติบโตของสังคมเมือง

ตลอดเวลาที่เธออยู่ที่นี้ เหวะหวังที่จะเห็นการเกิดขึ้นของเมือง ไม่ใช่เมืองที่มีแต่การค้าขายและการบริโภค แต่เป็นเมืองอุตสาหกรรม มีคนงานนับพันคนร่วมกันทำงานในเหมืองแร่ เหวะตระหนักดีว่าความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และธรรมชาติจะแตกต่างไปจากเดิมอย่างสิ้นเชิง แต่ชีวิตจะไม่ถูกปิดกั้นอีกต่อไป และที่แห่งนี้จะไม่ถูกตัดขาดจากข่าวสารจากภายนอก คงจะมีแต่เธอเท่านั้นที่เข้าใจถึงความทุกข์ทรมานจากการอยู่อย่างโดดเดี่ยวและถูกตัดขาดจากโลกภายนอก เพราะในสภาพแวดล้อมที่โดดเดี่ยวจากโลกภายนอก เช่นนี้ แม้แต่คนที่ฉลาดและรอบรู้ที่สุดก็คงจะกลายเป็นคนโง่ได้เช่นกัน¹⁰

¹⁰ Nguyễn Minh Châu, "Khách Ở Quê Ru", Tuyển Tập Truyện Ngắn, Hanoi: NXB Văn Học, 1999, P. 572-573.

ข้อความที่ยกมาข้างบนนี้สะท้อนให้เห็นถึงมุมมองของผู้เขียนต่อชนบท ซึ่งต่างจากคนทั่วไปที่มักมองว่าชนบทเป็นสถานที่แห่งการด้อยโอกาสหรือไร้เดียงสา แต่สำหรับนักเขียน เหยียน มิง โจว แล้ว ชนบทมีพลังอำนาจที่สามารถเปลี่ยนแปลงคนฉลาดให้เป็นคนโง่ได้ ทั้งนี้ก็เพราะแนวคิดล้าหลังและอนุรักษนิยมที่ฝังรากลึกในชนบท ทำให้สังคมชนบทเปลี่ยนแปลงได้ช้ากว่าเมือง ดังเช่นที่สะท้อนไว้ในตอนหนึ่งของเรื่องว่า

หมู่บ้านของเขา (ซุง) มีชื่อว่า “หมู่บ้านเคย” ตั้งอยู่ระหว่างทุ่งนาและทะเล เมื่อออกจากสถานีรถไฟ ผู้คนต้องเดินไปตามทางเล็กๆ ขนานไปกับชายหาดยาวประมาณสิบกิโลเมตร ชนบทมีพลังที่จะกลืนกินผู้คนหรือทำให้ผู้คนตกลงไปในแม่แบบของมัน แม่แบบซึ่งใช้หล่อหลอมผู้คนมานับพันปีจากนั้น มันจะบังคับให้ผู้คนต้องทำตามกฎเกณฑ์ของมัน กฎซึ่งไม่เคยเขียนเป็นลายลักษณ์อักษร¹¹

ความแตกต่างของเมืองและชนบทเป็นสิ่งที่ยากต่อการประนีประนอม ดังจะเห็นได้จากความสัมพันธ์ระหว่างซุงและเหวซึ่งยังคงแตกต่างกัน แม้ทั้งสองอยู่กันใกล้กันมากว่ายี่สิบปีและมีลูกด้วยกันถึง 7 คนแล้วก็ตาม หรือแม้แต่ความสัมพันธ์ระหว่างซุงกับดิ่ง (Dinh) ซึ่งเป็นนายขายเห็ด ของเขา พ่อแม่ของซุงพยายามส่งเสียดิ่งซึ่งเป็นน้องชายคนสุดท้ายของครอบครัวให้ได้เรียนต่อในเมือง เมื่อเรียนจบ ดิ่งแต่งงานทำงาน และอาศัยอยู่ในเมืองฮานอย ความสัมพันธ์ระหว่างดิ่งกับญาติพี่น้องในหมู่บ้านเริ่มจางหายไปหลังจากที่เขาไปตั้งรกรากในเมืองหลวง แต่ดิ่งก็ยังรู้สึกเป็นหนี้บุญคุณพ่อแม่ของซุงที่ส่งเสีย

¹¹ อ้างแล้ว หน้า 576

ให้เขาได้รู้าเรียนจนมีงานทำ และด้วยเหตุนี้ตึ๊งจึงมักต้องยอมจำนนต่อข้อเรียกร้องต่างๆ ของขงเสมอ แต่สำหรับลูกๆ ของตึ๊งที่เกิดและเติบโตในเมืองหลวงแล้ว พวกเขาแทบจะไม่มีใครมีความผูกพันใดๆ กับหมู่บ้านและญาติทางฝ่ายพ่อของพวกเขาเลย การพบปะกันของขงกับครอบครัวของตึ๊งในย่านอายนั้น จึงเป็นเสมือน “การพบกันของของผู้คนที่มาจากสองโลก” (*ngươi từ hai thế giới hợp lại*)

สำหรับผู้คนจากชนบทแล้ว การเดินทางเข้าสู่เมืองเป็นเสมือนการเข้าไปสู่โลกที่แตกต่าง เป็นโลกใหม่ที่มีความซับซ้อนแต่ก็มีความตื่นเต้นชวนให้ค้นหา วอร์เนอร์ เบนจะมิน ได้ตั้งข้อสังเกตว่า “*fear, revulsion, and horror were the emotions which the big city crowd aroused in those who first observed it.*”¹² ซึ่งก็เป็นความรู้สึกแบบเดียวกันที่ขงต้องเผชิญหน้ากับฝูงชนจำนวนมากตามท้องถนนในอายนอย เมืองไม่เพียงแต่แตกต่างจากหมู่บ้านของเขาเท่านั้น แต่ยังเป็นสถานที่ซึ่งเขาเข้าไม่ถึงและไม่รู้จักและเข้าไม่ถึงเนื่องจากมีความซับซ้อน สับสน วุ่นวาย ผู้คนก็ล้วนแล้วแต่เป็นคนแปลกหน้า ต่างไปจากหมู่บ้านของเขาที่ทุกคนรู้จักกันเป็นอย่างดีหรือยิ่งกว่านั้นก็อาจจะมีความเกี่ยวพันเป็นเครือญาติกันด้วย

โครงสร้างของเมืองที่มีความซับซ้อนมากกว่าชนบททำให้ขงหลงทางทั้งในการเดินทางตามถนนและตอกซอยต่างๆ นอกจากนี้ เขายังหลงทางในแฟลตด้วยเพราะทุกห้องดูเหมือนกันไปหมด ขงเดินทางมาสานอຍเพื่อตามหาที่อยู่ของคนรักของเหว่ ซึ่งเขาแอบเห็นจากซองจดหมายที่ส่งมาถึงเหว่ด้วยความอยากรู้อดีตคนรักของภรรยาเป็นใคร เขาจึงโกหกตั้งว่าจะไปทำธุระส่วนตัวและปฏิเสธความปรารถนาดีของนำชายที่จะไปเป็นเพื่อน แต่เมื่อมาถึงที่แฟลตของอดีตคนรักของภรรยา เขาต้องเสียเวลาในการหาห้องพัก

¹² Quoted in Gilloch, Graeme. *Myth and Metropolis: Walter Benjamin and the City*. Oxford: Blackwell, 1996. P. 140.

ตามที่อยู่ในจดหมายอยู่เป็นเวลานาน แต่แล้ว ขงก็เห็นภาพที่ทำให้เขาสะเทือนใจมาก นั่นคือ ภาพของสูง (Dung) ลูกชายคนโตของเหว่ที่เขาเลี้ยงมากับมือ และรักเหมือนกับลูกของตัวเอง ภาพขงสูงกับพ่อที่แท้จริง ภาพนั้นทำให้ขงถึงกับตกตะลึงและวิ่งออกมาจากแฟลตอย่างไร้จุดหมาย แต่แล้วเขาก็พบว่าตนเองกำลังหลงทางบนถนนอีกครั้ง แต่ครั้งนี้เพื่อหาทางกลับไปยังบ้านของน้ำชายของเขา ซึ่งในขณะนั้นก็ออกตามหาเขาอยู่เช่นกัน เมื่อกลับมาถึงบ้านของดิงผู้เป็นน้ำชาย ขงตัดสินใจที่จะกลับหมู่บ้านในคืนนั้นเลย ตลอดการเดินทางกลับหมู่บ้านโดยรถไฟคืนนั้น เป็นครั้งแรกในชีวิตที่ขงรู้สึกเหงาและหวาดกลัวอย่างประหลาด

ร่างของขงสั้นไหวราวกับเขากำลังมีไข้ หันตานั้นเองเขารู้สึกโดดเดี่ยวขึ้นมากอย่างจับใจ เขาพิมพ์ซ้ำเรียกชื่อของสูง จากนั้นก็พิมพ์ซ้ำชื่อของลูกๆ ของเขาทีละคน เขาสวดภาวนาขอให้ทุกคนใดคนหนึ่งของเขาต้องจากเขาคิดเลย เขาปรารถนาที่จะเห็นลูกๆ อยู่กับเขาตลอดไป อยู่บนผืนดินของบ้านเกิด¹³

นี่คือภาพของชานาซึ่งผู้เขียนบรรยายไว้อย่างละเอียดในตอนต้นของเรื่องว่าเป็นผู้มีบุคลิกหยวนกระด้าง พุดจาโผงผาง ไม่กลัวใคร อีกทั้งยังนำอำนาจและคอยออกคำสั่งกับลูกเมียอยู่ตลอดเวลา ผู้ที่ถือว่าตัวเองต้องเหนือกว่าคนอื่นหรืออย่างน้อยก็ขอเป็นใหญ่ในบ้านก็ยังดี แต่เขาต้องตกอยู่ในสภาพที่อ่อนล้าและไม่มีอำนาจควบคุมใดๆ เมื่อเข้ามาในเมือง ทั้งนี้ก็เพราะโครงสร้างของเมืองมีความซับซ้อนและมีอำนาจคุกคามสำหรับผู้มาใหม่เช่นขง แต่สำหรับ

¹³ อ้างแล้ว หน้า 584

คนรุ่นลูกของเขาแล้วเมืองกลับมีพลังดึงดูดที่จะทำให้พวกเขาพร้อมที่จะละทิ้งฐานและมุ่งหน้าสู่เมืองเพื่อแสวงหาชีวิตใหม่ การเข้าเมืองของสูงจึงอาจเป็นเสมือนการเริ่มต้นของการอพยพเข้าเมืองในช่วงหลังสงคราม ซึ่งต่างจากยุคสงครามที่ผู้คนมักจะลี้ภัยและหลบสงครามในชนบท และดูเหมือนว่าผู้เขียนจะคาดเดาว่าในการเผชิญหน้ากันระหว่างเมืองและชนบทในยุคหลังสงครามนั้นชนบทย่อมจะเป็นฝ่ายปราชัยเสมออย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

เรื่องสั้น “แขกบ้านนอก” ของเหงียน มิง โจว จึงไม่ได้เป็นแค่การสะท้อนภาพความขัดแย้งและความแตกต่างของเมืองและชนบทในวรรณกรรมเวียดนามเท่านั้น แต่ยังสอดคล้องกับข้อถกเถียงในยุคหลังสงครามที่เห็นว่าภาพของกลุ่มกองกำลังชาวนา/กองโจร (peasant guerrillas) และชนบทซึ่งเป็นสัญลักษณ์หรือภาพตัวแทนของประเทศเวียดนามในยุคสงครามนั้นควรถูกแทนที่ด้วยภาพของสังคมเมืองที่ดูมีอารยะมากกว่า ซึ่งในข้อเขียนของนักเขียนในยุคสงครามอย่างเหงียน มิง โจว นั้นได้สะท้อนให้เห็นถึงการยอมรับกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่พัฒนาในยุคหลังสงครามว่าเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่กระนั้นผู้เขียนก็ไม่วางซ่อนความผิดหวังและความเห็นใจต่อชาวนา ผู้บุกรุกป่าเขาให้เป็นที่เพาะปลูก ตั้งถิ่นฐาน และสร้างหมู่บ้านเพียงเพื่อให้ถูกบุกรุกและคุกคามโดยการขยายตัวของเมืองในเวลาต่อมา

เรื่องสั้น “บ้านเกิดของพ่อ” (Quê Nôi) ซึ่งตีพิมพ์อยู่ในชุดเรื่องสั้น *แสงจันทร์ส่องสนามเล็ก* (Trăng Soi Sân Nhỏ) ของนักเขียน มา วัน ค้าง และเป็นผลงานที่ทำให้มา วัน ค้าง ได้รับรางวัลซีไรต์ในปี พ.ศ. 2541 เรื่องสั้นเรื่องนี้แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างเมืองและชนบทในยุคหลังสงคราม ผู้เขียนเล่าเรื่องจากมุมมองของเด็กหญิง ถูย เตียน (Thủy Tiên) ซึ่งเกิดและเติบโตในเมืองหลวง แต่พ่อของเธอเป็นคนต่างจังหวัด เมื่อทราบว่าเธอจะได้ตามพ่อไปเยี่ยมคุณยายที่บ้านเกิดของพ่อที่ต่างจังหวัด ถูย เตียน ตื่นเต้นมากและเริ่มจินตนาการถึงบ้านของคุณยายในชนบท

สายลมที่มาจากทางใต้พัดพากลิ่นหอมจากท้องทุ่ง ซึ่งขณะนี้ข้าวกำลังเหลืองอร่ามและรอการเก็บเกี่ยว แสงจันทร์สีเหลืองนวลกำลังส่องเล่นอยู่กับยอดไม้ที่กำลังปลิวลู่ลม เสียงของขลุ่ยและสายลมแว่วมาแต่ไกล พร้อมกับเสียงของคลื่นลมจากทะเล คุณย่าจะอ่านนิทานให้เธอฟัง คุณย่าเป็นผู้ใหญ่ใจดีและอ่อนโยนเหมือนนางฟ้า¹⁴

แต่แล้ว เธอได้สัมผัสกับความจริงของชนบทว่าไม่ได้สวยงามเหมือนกับในจินตนาการของเธอ ซึ่งเธอได้ค้นพบความจริงนี้แม้ยังไม่ถึงบ้านคุณย่าด้วยซ้ำ แต่ตั้งแต่ในขณะที่รถไฟกำลังแล่นออกจากสถานี

หลังจากที่รถไฟออกจากเมืองหลวงได้สักพัก ความตื่นเต้น (ของตุ้ย เตียน) ก็เริ่มหายไป ทุ่งนาหลังการเก็บเกี่ยวดูว่างเปล่า เมืองขนาดเล็ก ดูไร้สีสัน น้ำในคลองแห้งเหือด มองดูช่างเงียบเหงา ยิ่งรถไฟวิ่งออกไปไกลเมืองหลวงมากเท่าไร ความน่าเบื่อก็ยิ่งเพิ่มมากขึ้นเท่านั้น¹⁵

การเปลี่ยนฉากจากเมืองไปสู่ชนบททำให้ผู้อ่านมองเห็นถึงความแตกต่างได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้นโดยเฉพาะในด้านของกายภาพ จากความทันสมัยของเมืองสู่ความน่าเบื่อและล้าสมัยของชนบทผ่านสายตาและมุมมองของ

¹⁴ Ma Văn Kháng. “Quê Nội”. Nghĩ Đẹp Trời: Tập Truyện Ngắn. Hanoi: NXB Lao Động, 1986. P. 71.

¹⁵ อ้างแล้ว หน้า 78

เด็กหญิง กุ้ย เตียน ซึ่งผู้เขียนเสนอว่า กุ้ย เตียน จะเข้าใจชนบทมากยิ่งขึ้น ถ้าเธอพยายามมองชีวิตอย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น

กุ้ย เตียน ไม่เคยเข้าใจ และบางทีเธอจะไม่มีทางเข้าใจหมู่บ้าน ได้เลย วิธีชีวิตที่เรียบง่าย ความด้อยโอกาส และความยากจน เธอยังไม่ได้เรียนรู้เกี่ยวกับความหลากหลายของชีวิต ความแตกต่างของชนชั้น ความจริงใจ น้ำใจ และสีสันของชีวิต รวมไปถึงบุคลิกภาพอันกล้าหาญ เหมือนกับเสียงดนตรีหลายชนิดที่ผสมผสานกันเป็นเสียงมหัศจรรย์¹⁶

ในเรื่องสั้น “บ้านเกิดของพ่อ” มา วัน ค้าง ซึ่ให้เห็นว่าเมืองและชนบทเริ่มแตกต่างกันมากยิ่งขึ้นในยุคหลังสงคราม ในขณะที่ชนบทยังไม่สามารถสลัดอดีตที่เจ็บปวดจากความสูญเสียและวิกรรมและความกล้าหาญในยุคสงครามได้ เมืองกำลังเคลื่อนตัวอย่างต่อเนื่องไปสู่อนาคต ผู้คนในสังคมชนบทยังคงมีความทรงจำที่เด่นชัดเกี่ยวกับสงคราม พวกเขาภาคภูมิใจที่ได้มีส่วนร่วมในการร่วมต่อสู้เพื่อเอกราชและความมั่งคั่งของประเทศชาติ แต่ความทรงจำเหล่านี้เริ่มจากหายไปเป็นหมู่ของคนเมือง พวกเขากำลังคิดถึงอนาคตและพร้อมที่จะก้าวไปข้างหน้าอย่างไม่หยุดยั้งแทนที่จะครุ่นคิดถึงอดีต เด็กหญิงกุ้ย เตียน จึงเป็นเสมือนภาพตัวแทนของคนเมืองที่ไม่สนใจประวัติศาสตร์ที่สร้างขึ้นด้วยความเสียสละของผู้คนในชนบท นอกจากนี้ เธอยังรู้สึกรำคาญเสียด้วยซ้ำที่เด็ก ๆ ในหมู่บ้านเล่าถึงความกล้าหาญของปู่ย่าตายายหรือพ่อแม่ของพวกเขาที่มีส่วนร่วมในการปฏิวัติหรือสงครามเวียดนามอย่างภาคภูมิใจ เรื่องราวเหล่านี้ไม่มีความหมายสำหรับเธอแต่อย่างใด

¹⁶ ค้างแล้ว หน้า 88

แม้แต่พ่อของгүй เตียน ก็ได้กลายเป็นคนเมืองไปแล้ว เขาเริ่มตัดขาดกับรากเหง้าของตัวเอง เขาไม่ต้องการที่จะรักษาความสัมพันธ์กับหมู่บ้านหรือบ้านเกิดของเขาอีก เขาไม่ได้กลับมาที่หมู่บ้านเพื่อเยี่ยมแม่หรือลูกสาวคนโตที่เกิดจากภรรยาบ้านนอกของเขา แต่เขาต้องการทวงแหวนทองคำคืนจากภรรยาเก่าของเขา ในที่นี้ แหวนทองวงนี้จึงเป็นเสมือนสิ่งที่ยังเชื่อมโยงความสัมพันธ์อันเปราะบางของเมืองและชนบท และเมื่อใดที่เขาได้แหวนทองคืนแล้ว เขาก็จะไม่มีวันกลับมายังหมู่บ้านอีก ความสัมพันธ์ระหว่างเขากับหมู่บ้านก็จะถูกตัดขาดลง ในฉากที่แม่ของเขาไปส่งเขาและลูกสาวที่สถานีรถไฟ ผู้เขียนบรรยายให้เห็นภาพของความแตกต่างของทั้งสองฝ่าย แม่ของเขาร้องไห้ด้วยความอาลัยลูกชายและหลานสาว แต่ตัวเขาและгүй เตียน ไม่ได้แสดงความรู้สึกใดและดูเหมือนว่าลึกๆ แล้ว พวกเขาตั้งใจที่จะได้จากหมู่บ้านและกลับไปยังเมืองอีกครั้ง หมู่บ้านจึงเป็นเสมือนสถานที่ที่ถูกทิ้งไว้กับอดีต ส่วนเมืองนั้นเป็นสถานที่แห่งปัจจุบันและอนาคต

ในเรื่องสั้น “นอกเมือง” (Ngoại Thành) ซึ่งตีพิมพ์ครั้งแรกในปี ค.ศ. 1995 มา วัน คัง ยังคงแสดงให้เห็นถึงความกังวลเกี่ยวกับผลกระทบของการขยายตัวอย่างต่อเนื่องของเมืองที่มีต่อวัฒนธรรมท้องถิ่นและการเปลี่ยนแปลงค่านิยมของคนในหมู่บ้านโดยเฉพาะในช่วงหลังของการปฏิรูปทางเศรษฐกิจในปี ค.ศ. 1986 ผู้เขียนเปิดเรื่องด้วยการตัดสินใจย้ายบ้านของเซิน ตัวละครเอกในเรื่องซึ่งรู้สึกเบื่อหน่ายชีวิตในเมืองหลวงที่มีผู้คนพลุกพล่านและเต็มไปด้วยมลพิษ รวมทั้งความเสื่อมถอยทางจริยธรรมของผู้คน เขาหวังว่าเขาจะมีชีวิตที่ดีกว่าในชนบท

ชีวิตในชนบท โอ้ว ชนบท พื้นที่ที่อยู่รอบนอกเมืองใหญ่
แสงแดดยามเช้าที่สงบสุขนั้นเกินของชาวภูมิล้าค่าจากธรรมชาติ
ชนบทเป็นสถานที่ชวนค้นหา ห่างไกลจากเมืองหลวง อยู่ใน

ปาล์มที่ไม่มีใครรู้จัก เวลาในชนบทหม่นอย่างช้าๆ ท่ามกลางความเงียบซึ่งพระเจ้าได้ประทานให้แก่มวลมนุษย์¹⁷

ในระยะแรกของการย้ายไปอยู่ต่างจังหวัด เงินและสมาชิกในครอบครัวของเขามีความสุขมากกับการทำงานในสวนผลไม้ เติบยังมีเวลาว่างมากที่นั่นที่จะเริ่มทำงานแปลวรรณกรรมจากภาษาจีนเป็นภาษาเวียดนาม การทำงานในสวนผลไม้ยังทำให้เขามีสุขภาพดีแข็งแรงขึ้นกว่าเดิม แต่แล้วความสุขของเขาก็หายไปเมื่อมีการขยายเขตเมืองมายังพื้นที่ของเขา มีการสร้างรีสอร์ทและโรงแรมสำหรับชาวต่างชาติ ร้านอาหารที่หรูหรา บาร์คาราโอเกะ สิ่งปลูกสร้างเหล่านี้ได้ทำให้ความสงบสุขของชนบทหายไปอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้แล้วเงินที่ใช้ในการทำธุรกิจท่องเที่ยวเหล่านี้ยังมาจากการคอร์รัปชัน ครอบครัวของเขินจึงตัดสินใจที่จะย้ายหนีไปยังที่อื่น แต่คำถามที่ผู้เขียนทิ้งไว้ในตอนท้ายของเรื่องก็คือพวกเขาจะหนีได้อีกนานเท่าไรจึงจะพ้นจากการเติบโตของเมืองและเขตอุตสาหกรรมเช่นนี้

ฝาม ถวี หว่าย (Phạm Thị Hoài) ผู้เป็นนักเขียนหน้าใหม่ในยุคไทยเมย์ ได้สะท้อนภาพของการเปลี่ยนแปลงในสังคมยุคใหม่ไว้อย่างน่าสนใจในเรื่องสั้น “ร้านตัดเสื้อไซ่ง่อน” (Tiệm May Sài Gòn) ซึ่งเป็นร้านรับตัดเสื้อและสอนตัดเย็บให้กับเด็กสาวที่เดินทางมาจากต่างจังหวัด อย่างไรก็ตาม ร้านนี้ไม่ได้ตั้งอยู่ที่เมืองไซ่ง่อน (ซึ่งต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็นเมืองโฮจิมินห์ซิตี้) หลังจากที่ยุติสงครามยุติและมีการรวมประเทศในปี ค.ศ. 1975) หากแต่ตั้งอยู่ที่ถนนเดิมที่เคยในเมืองฮานอย เด็กสาวจากต่างจังหวัดเข้ามาเรียนตัดเย็บด้วยหวังว่าจะมีชีวิตที่ดีกว่าเดิม งานตัดเย็บอาจจะไม่ได้รายได้สูงนักแต่ก็ถือว่าเป็นงานสบายเมื่อเทียบกับการทำนาและงานใช้แรงประเภทอื่น อย่างไรก็ตาม

¹⁷ Ma Văn Kháng, “Ngôi Thánh” พิมพ์รวมเล่มใน *Tập Truyện Ngắn*, Hanoi: NXB Hội Nhà Văn, 2000. P.106.

เมื่อเทียบกับวิชาที่เป็นที่นิยมของยุคสมัยอย่างคอมพิวเตอร์ เลขานุการ หรือ ภาษาต่างประเทศ วิชาการศึกษาจึงจัดว่าเป็นวิชาสำหรับผู้ไม่มีทางเลือกมากนัก

เนื้อเรื่องถ่ายทอดโดยหญิงสาวชาวसानอยซึ่งดูแปลกแยกมากเมื่อเทียบกับเด็กสาวชาวชนบทอื่นๆ ในร้านรวมทั้งธรรมเนียมเรื่องนพักษณ์ของพวกเธอที่นี้เอง เธอได้พบกับ “ลาน” ซึ่งเธอได้ค้นพบในเวลาต่อมาว่าเป็นชื่อที่เด็กสาวตั้งขึ้นใหม่เมื่อมาอยู่सानอย ลานมีความพยายามในการเรียนตัดเย็บมากกว่าเด็กสาวคนอื่นๆ เธอฝันที่จะได้ทำงานด้านแฟชั่น ต่างจากเด็กสาวคนอื่นๆ ที่หวังเพียงแต่ตัดเสื้อผ้าแบบพื้นๆ พอที่จะกลับไปรับงานตัดเย็บที่บ้านเกิดได้ ลานฝันที่จะได้ไปไชน่กอนซึ่งถือว่าเป็นเมืองที่มีความเจริญด้านเศรษฐกิจล้ำหน้ากว่าเมืองอื่นๆ ในประเทศ รวมทั้งเป็นศูนย์กลางทางด้านแฟชั่นและความทันสมัยด้วย โดยที่เชื่อว่า แม้ผู้หญิงसानอยจะได้ชื่อว่าเป็นเมืองแห่งสาวงามแต่ก็งามแบบเรียบร้อย ส่วนสาวไชน่กอนนั้นจะสวยแบบมีรสนิยมและทันสมัย แต่แล้ววันหนึ่งเหตุร้ายก็เกิดขึ้นเมื่อลานไปนอนขวางทางรถไฟเพื่อประท้วงหญิงเจ้าของร้านที่ปิ่นว้าและดูตาเด็กๆ ในร้านทั้งวัน ลานคิดว่าคงจะมีใครสักคนไปห้ามและตามตัวเธอกลับมาเข้าร้าน แต่ก็ไม่มีใครคิดทำเช่นนั้น จนกระทั่งร่างของเธอถูกรถไฟทับจนแหลก และรถไฟที่ทับร่างของเธอก็เป็นรถไฟที่มุ่งหน้าไปยังเมืองไชน่กอน ซึ่งเป็นเมืองที่ไผ่ฝ้ายอยากไปนั่นเอง ดังนั้น เส้นทางรถไฟที่มุ่งหน้าสู่ทางเมืองไชน่กอนหรือเมืองที่มีความเจริญทางเศรษฐกิจสูงสุดในประเทศนั้นจึงดูเสมือนเส้นทางแห่งอันตรายที่นำไปสู่ความตายของเด็กสาว

นอกจากผลงานของนักเขียนเหล่านี้แล้ว เรื่องสั้นอีกจำนวนหนึ่งก็ได้รับความสนใจจากผู้อ่านน้อยกว่าก็ได้กล่าวถึงภาวะของสังคมชนบทที่ต้องเผชิญหน้ากับสิ่งที่เรียกว่า “ความเจริญ” ที่รับเข้ามาจากเมืองหรือเกิดจากการขยายเขตเมืองหรือการสร้างเขตอุตสาหกรรม เช่น เรื่อง “ที่ดินของหมู่บ้านจั่ว” (Đất Xóm Chà) ของนักเขียนหญิง ด่วน เล (Đoàn Lê) ซึ่งตีพิมพ์ในปี

ค.ศ. 1993 สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาของหมู่บ้านในยุคหลังนโยบายโตยเม้ย นั่นคือ ราคาของที่ดินเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็วเนื่องจากมีการตัดถนนสายสำคัญผ่านหมู่บ้าน ถนนเส้นนี้ได้เชื่อมต่อหมู่บ้านกับสังคมภายนอกให้มีการติดต่อสื่อสารกันได้อย่างสะดวกมากยิ่งขึ้น แต่ในขณะเดียวกันก็นำพานักลงทุนเข้ามาในเขตหมู่บ้านด้วย พวกเขาเริ่มสร้างรีสอร์ทสำหรับเป็นสถานที่ตากอากาศ สร้างสถานบันเทิง เช่น บาร์ คาราโอเกะ โรงแรมขนาดเล็ก เป็นต้น ชาวบ้านจำนวนมากขายที่ดินให้กับนายทุนเนื่องจากเห็นว่าได้ราคาดี แต่แล้วพวกเขาก็ต้องประสบกับปัญหาในการหาอาชีพทดแทนการทำงาน เนื่องจากพวกเขาไม่มีความรู้หรือทักษะอาชีพอื่นนอกเหนือจากการทำเกษตรกรรม

เรื่องสั้น “เรื่องของหมู่บ้านเจ้า” (Chuyện Xóm Trầu) ของ เหงียนถวี วัน (Nguyễn Thị Văn) ซึ่งตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1997 ได้สะท้อนปัญหาในแง่มุมเดียวกันกับเรื่องสั้น “ที่ดินของหมู่บ้านจั่ว” เดิมชาวบ้านที่นี่มีความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย แต่ในยามว่างจากงานในไร่นาก็มักรวมตัวกันจัดงานรื่นเริงสนุกสนาน เช่น ร้องเพลงโต้ตอบกันระหว่างชาย-หญิง หรือไม่ก็ช่วยกันแต่งโคลงกลอน แต่แล้ววิถีชีวิตของผู้คนในหมู่บ้านเจ้ากำลังเปลี่ยนไปหลังจากที่มีนักลงทุนจากฮ่องกงเข้ามาสร้างโรงงานผลิตน้ำอัดลม โรงงานได้สร้างมลพิษจนทำให้สภาพแวดล้อมในหมู่บ้านเปลี่ยนไปและไม่สามารถทำนาได้อีก ในที่สุดพวกชาวบ้านก็ต้องยอมขายที่ดินและไปอยู่รวมกันอย่างแออัดรอบๆ โรงงาน และหันไปเป็นแรงงานให้กับโรงงาน ซึ่งผู้เขียนบรรยายว่ามีลักษณะเป็น “สลัมแห่งใหม่” (khu ở chuôt mới) ซึ่งสภาพแวดล้อมใหม่นี้ไม่เอื้อให้ชาวบ้านได้ร้องเพลงหรือแต่งกลอนอีกต่อไป ซึ่งจากข้อสังเกตของผู้เขียนในตอนนี้นี้ทำให้เราเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงในสังคมชนบทนั้นไม่ได้เป็นการเปลี่ยนแปลงทางด้านกายภาพเท่านั้นหากมีผลถึงการเปลี่ยนแปลงทางด้านวิถีชีวิตหรือจิตวิญญาณของพวกเขา การพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรมไม่ได้ทำให้ผืนดินจำนวนมากเปลี่ยนสภาพเป็นโรงงานเท่านั้น แต่ได้เปลี่ยนบุคลิกลักษณะของผู้คน และสิ่งที่หายไป

ด้วยก็คือวัฒนธรรมท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นการเล่นพื้นบ้าน เพลงพื้นบ้าน และวิถีชีวิตที่เรียบง่ายแต่เต็มไปด้วยการถ้อยทีถ้อยอาศัยกันของผู้คนในชนบท

เช่นเดียวกันในเรื่องสั้น “ย้ายบ้านเข้าเมือง” (Đổi Nhà Lên Phố) ของเหงียน ก๊วก จุง (Nguyễn Quốc Trung) ซึ่งตีพิมพ์ครั้งแรกในปี ค.ศ. 1992 ได้บรรยายถึงความเสื่อมโทรมทางศีลธรรมในเขตเมือง ซึ่งเต็มไปด้วยปัญหา ยาเสพติดและโสเภณี เนื้อเรื่องกล่าวถึงสภาพสังคมและเศรษฐกิจของเวียดนามในทศวรรษที่ 1990 ซึ่งมีกรณีเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ที่นำจำนวนมากถึงแปรสภาพเป็นสนามกอล์ฟและสถานที่พักผ่อนเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจำนวนมากที่เข้ามาในเวียดนามหลังการประกาศนโยบายเปิดประเทศ ผู้เขียนกล่าวถึงครอบครัวของนายเข้ม (Khám) ที่ต้องอพยพย้ายออกจากที่ดินของตนเองเพื่อเปิดทางให้กับการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศ การขายที่ดินทำให้นายเข้มเจ็บปวดเป็นอย่างมากไม่เพียงเพราะต้องทิ้งถิ่นฐานบ้านเรือนเท่านั้น แต่ที่ดินผืนนี้ยังเป็นที่ที่เขาเกิด เติบโต แต่งงาน และสร้างครอบครัว และยังเป็นที่พักพิงของพ่อแม่และบรรพบุรุษของเขาอีกด้วย

หลังจากที่ครอบครัวของนายเข้มได้ขายที่ดินให้กับนายทุนแล้ว พวกเขาก็มุ่งหน้าเข้าสู่เมืองเพื่อหาที่อยู่ใหม่ ตามปกติแล้ว คนเวียดนามทั่วไปมักเห็นว่าอยู่ในเมืองย่อมดีกว่าอยู่ชนบท จึงมักมีคำกล่าวว่า “เศรษฐกิจบ้านนอกก็ยังสู้พวกที่นั่งเล่นอยู่ตามถนนในเมืองไม่ได้” (giàu nhà quê không bằng người lê via hè thành thị) แต่ในเรื่องสั้นนี้ ชีวิตของนายเข้มกลับไม่ได้เป็นเช่นนั้น ความสุขของครอบครัวของเขาอันตรธานหายไปเมื่อเขาย้ายเข้ามาอยู่ในเมือง ซึ่งเต็มไปด้วยคนที่เห็นแก่ตัว โลภมาก ไม่สนใจเรื่องของศีลธรรม นายเข้มถูกโกงเงินที่ได้จากการขายที่ดินเกือบหมดตัว ภรรยาของเขาเปิดร้านขายกาแฟ แต่ก็ไม่ได้ทำรายได้ให้กับครอบครัวมากนัก เธอจึงแอบใส่เฮโรอีนลงไปด้วยโดยเนื้อแท้แล้ว เธอไม่ใช่คนเลวร้าย แต่เมื่อถูกคนอื่นคดโกงและเอาเปรียบ เธอจึงคิดว่าแล้วทำไมเธอจึงจะโกงคนอื่นบ้างไม่ได้ ผู้เขียนระบุว่าสภาพแวดล้อม

ที่เสื่อมโทรมพาชีวิตของเธอไปสู่ภาวะที่ไร้ทางออก ลูกชายคนโตติดยา ลูกชายคนเล็กหนีออกจากบ้าน สามัญถูกจับเนื่องจากยอมรับผิดแทนเธอ และตัวเธอเองก็ถูกจับในเวลาต่อมาด้วยข้อหาลักลอบนำเข้าสินค้าหนีภาษี

บทสรุป

วรรณกรรมเวียดนามยุคหลังสงครามยังคงสะท้อนภาพของ “เมือง” ด้วยความรู้สึกกังวลไม่ต่างจากทัศนคติของนักเขียนเวียดนามในยุคก่อนหน้านี้ นั่นคือ แม้ว่าเมืองจะมีเสน่ห์ท้าทายแต่ก็ยังคงเป็นสถานที่ที่แฝงไปด้วยความน่ากลัว การเติบโตของเมืองยังเป็นเสมือนสัญญาณเตือนภัยถึงความล่มสลายของหมู่บ้านและการสูญหายไปของสังคมชนบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงกระบวนการเปลี่ยนผ่านของสังคมเวียดนามที่กำลังพัฒนาจากสังคมเกษตรกรรมไปสู่สังคมอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นพร้อมกับการเติบโตอย่างรวดเร็วของกระแสทุนนิยมและบริโภคนิยม สังคมเมืองเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและผู้คนในเมืองสามารถปรับตัวให้เข้ากับกระแสของการเปลี่ยนแปลงได้เร็วกว่าสังคมชนบท จนเกิดความกังวลว่าสิ่งเหล่านี้จะมีผลกระทบหรือเข้ามาแทนที่วัฒนธรรมและวิถีปฏิบัติของผู้คนในชนบท วรรณกรรมเวียดนามเป็นส่วนหนึ่งที่ได้สะท้อนความวิตกกังวลต่อความเปลี่ยนแปลงในสังคมเวียดนามยุคหลังสงครามอย่างไรก็ตาม นักเขียนส่วนหนึ่งแม้จะไม่ยินดีต่อการเติบโตของอุตสาหกรรมและการขยายตัวของสังคมเมือง แต่ก็จำต้องยอมรับว่าความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนี้เป็นสิ่งที่ไม่อาจจะหลีกเลี่ยงได้

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

มนธิรา ราโท. “ความเหมือนที่ต่างระหว่างเขี้ยวตบิณห์และศรีบูรพา” ใน ตรีศิลป์ บุญขจร คืออิสสรชน คือคนดี คือศรีบูรพา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรุงเทพ (๑๙๘๔), 2548. หน้า 420 – 439. พิมพ์เผยแพร่ในงาน 100 ปี ชาตกาล กุหลาบ สายประดิษฐ์.

ภาษาเวียดนาม

Đoàn Lê. “Đất Xóm Chùa”. **Truyện Ngắn Hay 1993**. Hanoi: NXB Văn Học, 1994.

Ma Văn Kháng. “Quê Nội”. **Ngày Đẹp Trời: Tập Truyện Ngắn**. Hanoi: NXB Lao Động, 1986. P. 71.

_____. “Ngoại Thành” **Tập Truyện Ngắn**. Hanoi: NXB Hội Nhà Văn, 2000.

Nguyễn Công Hoan. **Truyện Ngắn Chọn Lọc**. Tập 1 (รวมเรื่องสั้น เล่ม 1). Hanoi: NXB Hội Nhà Văn, 1999.

Nguyễn Minh Châu. “Khách Ở Quê Ra”. **Tuyển Tập Truyện Ngắn**. Hanoi: NXB Văn Học, 1999.

Nguyễn Quốc Trung. “Dời Nhà Lên Phố”. **Tập Truyện Ngắn Thành Phố Hồ Chí Minh**. Vol. 2. TP Hồ Chí Minh: NXB Văn Học, 2000.

Nguyễn Thị Văn. “Chuyện Xóm Trầu”. **Tập Truyện Ngắn**. TP Hồ Chí Minh: NXB Văn Nghệ, 2001.

ภาษาอังกฤษ

Gilloch, Graeme. **Myth and Metropolis: Walter Benjamin and the City**. Oxford: Blackwell, 1996.

- Montira Rato. "Class, Nation, and Text: The Representation of Peasants in Vietnamese literature". **Social Inequality in Vietnam and the Challenges to Reform**. Edited by Philip Taylor. Singapore: Institute of Southeast Asian Studies, 2004. Pp. 327 – 329.
- Nguyen Khac Vien and Huu Ngoc. **Vietnamese Literature: Historical Background and Texts**. Hanoi: Foreign Languages Publishing House, n.d.
- Taylor, Philip. **Fragments of the Present: Searching for Modernity in Vietnam's South**. Honolulu: University of Hawaii Press, 2001.
- Tina, Li. **Peasants on the Move: Rural-Urban Migration in Hanoi Region**. Singapore: Institute of Southeast Asian Studies, 1996.
- Williams, Raymond. **The Country and the City**. London: The Hogarth Press, 1985.

ภาคผนวก

เหงียน กง ฮวาน (Nguyễn Công Hoan)

เหงียน กง ฮวาน (1903 – 1977) เกิดในครอบครัวข้าราชการชั้นผู้น้อยตระกูลของเขารับราชการมาหลายชั่วคน ในวัยเยาว์เขาได้รับการศึกษาแบบเก่าคือเรียนเกี่ยวกับแนวคิดและหลักคำสอนของขงจื้อและลัทธิขงจื้อ เมื่อโตขึ้นได้เริ่มเรียนตัวอักษร กว๋กหงือ (Quốc Ngữ) คือ อักษรเวียดนามที่ได้รับการปฏิรูปและใช้ตัวอักษรละตินถ่ายเสียง ทั้งนี้เพราะรัฐบาลอาณานิคมประกาศยกเลิกระบบการศึกษาและระบบสอบเข้ารับราชการแบบเดิมทำให้การเรียนเกี่ยวกับขงจื้อและลัทธิขงจื้อเสื่อมความนิยมไปโดยปริยาย รัฐบาลอาณานิคม

สนับสนุนให้มีการใช้อักษรกัวกหือแทนที่อักษรจีน ชาวเวียดนามที่มีฐานะดีหันไปให้ความสำคัญกับระบบการศึกษาแบบใหม่และสนับสนุนให้ลูกหลานเรียนตัวอักษรกัวกหือ และภาษาฝรั่งเศสมากขึ้น จากนั้นเหงียน กง ฮวานได้ศึกษาต่อที่วิทยาลัยฝึกหัดครู จากประวัติการศึกษาจะเห็นได้ว่าเหงียน กง ฮวานนั้นเป็นผลผลิตของระบบการศึกษาทั้งเก่าและใหม่ เหงียน กง ฮวานประกอบอาชีพครูควบคู่ไปกับการเป็นนักเขียนซึ่งไม่ใช่สิ่งที่แปลกในยุคนั้นที่การเขียนวรรณกรรมยังไม่จัดว่าเป็นอาชีพ ในบันทึกของเขาที่มีชื่อเรื่องว่า *ชีวิตนักเขียนของข้าพเจ้า* (Đời Viết Văn của Tôi) เหงียน กง ฮวานเล่าว่าในช่วงก่อนปี ค.ศ. 1945 นั้น เขาต้องย้ายโรงเรียนสอนบ่อยครั้งมากเนื่องจากรัฐบาลอาณานิคมสงสัยว่าเขามีส่วนร่วมกับขบวนการพรรคคอมมิวนิสต์ ข้อเขียนต่าง ๆ ของเหงียน กง ฮวานสะท้อนให้เห็นว่าเขาจะเห็นพ้องกับอุดมการณ์ของพรรคคอมมิวนิสต์อยู่มาก นอกจากนี้เขายังมีเพื่อนฝูงและญาติพี่น้องที่เกี่ยวข้องและทำงานให้กับพรรคคอมมิวนิสต์หลายคน แต่ก็ไม่มีหลักฐานเพียงพอที่จะระบุได้ว่าเหงียน กง ฮวานมีส่วนร่วมกับการทำงานของขบวนการพรรคคอมมิวนิสต์ช่วงก่อนปี ค.ศ. 1945 เขาได้เป็นสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์อย่างเป็นทางการในปี ค.ศ. 1948

เหงียน กง ฮวานได้รับการยกย่องเพื่อนักเขียนและนักวิจารณ์วรรณกรรมว่าเป็นนักเขียนรุ่นบุกเบิกของวรรณกรรมแนวสังคมนิยมในเวียดนาม เมื่อมีการก่อตั้งสมาคมนักเขียนของเวียดนาม (Hội Nhà Văn Việt Nam) ขึ้นในปี ค.ศ. 1957 เหงียน กง ฮวานได้รับคัดเลือกให้เป็นนายกสมาคมนักเขียนเวียดนามเป็นคนแรก เหงียน กง ฮวานรับรูปแบบการเขียนแนวใหม่ในสมัยนั้น คือ เรื่องสั้น และใช้ตัวหนังสือกัวกหือแทนการเขียนด้วยตัวอักษรจีน เหงียน กง ฮวานเริ่มงานเขียนเมื่อปี ค.ศ. 1920 และอาจจะกล่าวได้ว่าเป็นนักเขียนของเขานั้นเริ่มขึ้นพร้อมกับการเติบโตของระบบการศึกษาแบบใหม่และการส่งเสริมตัวอักษรกัวกหือ ในขณะเดียวกันงานเขียนของเหงียน กง

ฮวานก็ยังคงมีร่องรอยของอิทธิพลการเขียนแบบเดิมของนักเขียนขงจื๊อคือ มีลักษณะเชิงสั่งสอน (didactic) อยู่บ้าง แต่ลักษณะโดดเด่นในงานเขียนของ เหยียน กง ฮวานที่ต่างไปจากวรรณกรรมของนักเขียนขงจื๊อคือ การสะท้อนภาพ ปัญหาสังคมร่วมสมัยมากขึ้น ซึ่งต่างไปจากแนวการเขียนของนักเขียนขงจื๊อที่ มักเน้นการรักษากฎจริยธรรมและบรรทัดฐานของสังคม งานเขียนส่วนใหญ่จึงมัก พูดแต่เรื่องศีลธรรมต่าง ๆ จนบางครั้งทำให้วรรณกรรมนั้นแปลกแยกไปจาก ชีวิตจริงและสภาพสังคมร่วมสมัย ในยุคต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 เป้าหมายของ วรรณกรรมไม่ใช่เพื่อความบันเทิงเพียงอย่างเดียวแต่วรรณกรรมได้กลายเป็น เครื่องมือในการวิพากษ์วิจารณ์สังคม ซึ่งงานเขียนประเภทอื่นไม่สามารถทำได้ อย่างเต็มที่นักเนื่องจากระบบการตรวจสอบที่เข้มงวดของรัฐบาลอาณานิคม ส่วนวรรณกรรมนั้นจัดว่าเป็นงานเขียนประเภทบันเทิงคดีจึงไม่ถูกตรวจสอบ อย่างเข้มงวดนัก

เหยียน มิง โจว (Nguyễn Minh Châu)

เหยียน มิง โจว เป็นนักเขียนที่มีชื่อเสียงและรู้จักกันดีในหมู่นักอ่าน ชาวเวียดนาม เขาเกิดในปี ค.ศ. 1930 ในครอบครัวชาวนาที่จังหวัดเหงะ อาน (Nghệ An) ซึ่งอยู่ทางภาคกลางของประเทศเวียดนาม ต่อมาในปี ค.ศ. 1945 เหยียน มิง โจว ย้ายไปเรียนที่จังหวัดเว้และท่า ตัญ (Hà Tĩnh) ซึ่งอยู่ใน บริเวณพื้นที่ภาคกลางของประเทศเช่นกัน จนกระทั่งในปี ค.ศ. 1952 เขาก็ได้ สมัครเป็นทหาร ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1962 เป็นต้นมา เหยียน มิง โจว ได้รับคำสั่งให้ มาประจำที่กองบรรณาธิการของวารสารวันเหงะเกวียนโด่ย (Văn Nghệ Quân Đội) ซึ่งเป็นวารสารด้านวรรณกรรมและศิลปะในสังกัดของกองทัพและประจำ อยู่ที่เมืองฮานอย เขาทำงานอยู่ที่นั่นจนกระทั่งเสียชีวิตด้วยโรคร้ายเมื่อวันที่ 23 มกราคม ค.ศ. 1989 เหยียน มิง โจว เป็นนักเขียนที่มีผลงานอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ทศวรรษที่ 1960 เนื้อหาส่วนใหญ่ในงานของเขา มักจะเกี่ยวกับสงคราม

และเรื่องราวของทหาร และอาจจะกล่าวได้ว่าเขาเป็นนักเขียนที่มีผลงานโดดเด่นมากคนหนึ่งของเวียดนามในยุคปลายคริสต์ศตวรรษที่ 20

มา วัน ค้าง (Ma Văn kháng)

มา วัน ค้าง เป็นนามปากกาของ ดิง จ่อง ด่วน (Dinh Trong Doãn) เกิดในปี ค.ศ. 1936 ที่ฮานอย เคยเป็นทหารในสงครามรบกับฝรั่งเศสและอเมริกา ต่อมาเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยฝึกหัดครู เมื่อสำเร็จการศึกษา เขาทำงานเป็นอาจารย์สอนที่โรงเรียนมัธยมหลายแห่งในจังหวัดหลาว กาย (Lào Cai) ซึ่งอยู่ทางเหนือของประเทศเวียดนาม จนได้เป็นอาจารย์ใหญ่ในโรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดนั้น ต่อมาได้ย้ายมาเป็นกองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ในปี ค.ศ. 1976 ย้ายไปทำงานที่สำนักพิมพ์ลาว ด่ง (Lao Động) เป็นบรรณาธิการวารสารวรรณคดีของสมาคมนักเขียนของเวียดนาม และกรรมการบริหารของสมาคมนักเขียนของเวียดนาม

มา วัน ค้าง ได้ทำงานและใช้ชีวิตร่วมกับชนกลุ่มน้อยในภาคเหนือเกือบ 20 ปี ผลงานส่วนใหญ่ในยุคแรกของเขาจึงมีเนื้อหาเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อย แต่มาเขาเริ่มเขียนงานวรรณกรรมเพื่อสะท้อนปัญหาของคนเมืองมากขึ้น มา วัน ค้าง เป็นนักเขียนที่มีผลงานทางวรรณกรรมอย่างต่อเนื่องทั้งในช่วงสงครามและยุคหลังสงคราม ในชีวิตการเป็นนักเขียนได้รับรางวัลมากมาย เช่น หนูนายเรื่อง *ฤดูใบไม้ร่วงในสวน* (Mùa Lá Rụng trong Vườn) ได้รับรางวัลผลงานยอดเยี่ยมของสมาคมนักเขียนเวียดนาม นอกจากนี้ยังได้รับรางวัลซีไรต์และรางวัลปากกาทอง (Cây Bút Vàng)

ฝาม ถวิ หว่าย (Phạm Thị Hoài)

ฝาม ถวิ หว่าย เกิดเมื่อปี ค.ศ. 1960 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีด้านบรรณารักษศาสตร์ที่มหาวิทยาลัยฮัมโบล์ท เมืองเบอร์ลิน ประเทศเยอรมัน

หลักสำเร็จการศึกษา เธอกลับไปรับหน้าที่ที่สถาบันสังคมศาสตร์ ฮานอย
ฝาม ถวิ หว่าย แจ้งเกิดในฐานะนักเขียนด้วยนวนิยายเรื่อง *สารจากสวรรค์*
(Thiên Sứ) ซึ่งตีพิมพ์ครั้งแรกในปี ค.ศ. 1988 และหลังจากนั้น ก็ได้ตีพิมพ์
ผลงานประเภทเรื่องสั้นและบทความอีกจำนวนมาก นอกจากงานวรรณกรรม
แล้ว ฝาม ถวิ หว่าย ยังมีบทบาทสำคัญในการดำเนินการของเว็บไซต์เกี่ยวกับ
วัฒนธรรมและวรรณกรรมเวียดนาม (www.talawas.de) ปัจจุบัน ฝาม ถวิ
หว่าย พำนักอยู่ประเทศเยอรมัน